

Posudek bakalářské práce Kristýny Gavriněvové: **Jak se jmenuje historie: Železná opona – od metafory k realitě**, Praha 2009

Autorka si vybrala téma velice zajímavé, ale zároveň – zvláště v případě bakalářské práce – velmi obtížné. Analýza pojmů, jejich významů a proměn je pro studium politických dějin nesporně přínosné (řečí, pojmenováváním okolí se světa nezmocňují pouze děti, ale i politici a žurnalisté), jednou vyřčené slovo začíná žít svým vlastním životem a někdy se stává nejen symbolem ale i skutečností. Obtížnost studia ovšem spočívá v tom, že zasahuje do celé řady oborů – politických dějin dané doby, lingvistiky, dějin literatury a umění a vlastně celé minulosti od antiky k současnosti. Politici i komentátoři si z kolektivní paměti lidstva (národa) i z přírody vybírají pojmenování, která jim vyhovují buď tím, že v nich spatřují analogie k popisovaným situacím, líbí se jim pro v nich obsažený expresivní náboj apod. V současnosti jsou proto „dějiny pojmů“ samostatnou historickou disciplínou. Právě „železná opona“ patří k těm termínům, bez nichž jsou politické dějiny druhé poloviny 20. století nepředstavitelné, pokus o genezi pojmu i analýza jeho významů proto není bez zajímavosti.

Autorka v první kapitole podává příklady vžitých názvů historických událostí, které přehledně roztrídila do několika skupin. Ukazuje příklady, kdy různé pojmenování téhož naznačuje i rozdílnou interpretaci a hodnocení – např. „odsun“ a „vyhnání“, uvádí jména čerpající svou popularitu ze svého zbarvení, odkazy na historii atd. Sympatický je přesah této části do současnosti, která „správná slova“ teprve hledá. Následuje stručný pohled do historie označení „železná opona“ od 19. století do dne slavného Churchillova projevu. K. Gavriněvová přehledně popisuje postupné uzavírání sovětské zóny již od konce války a zaměřuje se na reakce W. Churchilla; sleduje tak cestu k fultonskému projevu. Po rozboru projevu samotného sleduje první reakce na obou stranách a postupné zabydlování se pojmu „železná opona“ v politickém a novinářském žargonu.

Rozbor reakcí československého tisku na Churchillův projev samotný i na postoje západních státníků pak dokládá skutečnost, že Československo mezi lety 1945 -1948 bylo již pod dominantním vlivem SSSR; většina tehdejších deníků přejímá hodnocení sovětské publicistiky. Autorka nezůstává ale pouze u „železných opon“ a sleduje tiskové zpravodajství o odmítnutí Marshallova plánu, spojeneckou politiku v Německu atd. Únor 1948 pak železnou oponu uzavřel.

Závěry práce jsou zajímavé: do obecného povědomí analyzovaný pojem vešel až právě v letech po roce 1948. V několika poslední odstavcích se potom autorka (ve stopách V. Macury) pokusila o výklad politické metafory s použitím jejího původního divadelního

významu a konstatuje smutný fakt, že důsledky poválečného rozdělení Evropy se ani za dvacet let po symbolickém i faktickém zničení „železné opony“ ještě nepodařilo úplně překonat.

Autorka se odvážně pustila do oblasti, kde v naší literatuře nemohla najít mnoho předchůdců, prokázala solidní znalost české a zahraniční literatury i primárních pramenů, které dokázala samostatně zpracovat a interpretovat; splnila tedy v míře vrchovaté požadavky kladené na bakalářskou práci – navrhuji hodnocení stupněm **v ý b o r n ě**.

Na magisterském stupni by pak K. Gavriněvová mohla ve svém výzkumu pokračovat a provést komparaci se situací dalších zemí „za oponou“.

Praha 6. 6. 2009

